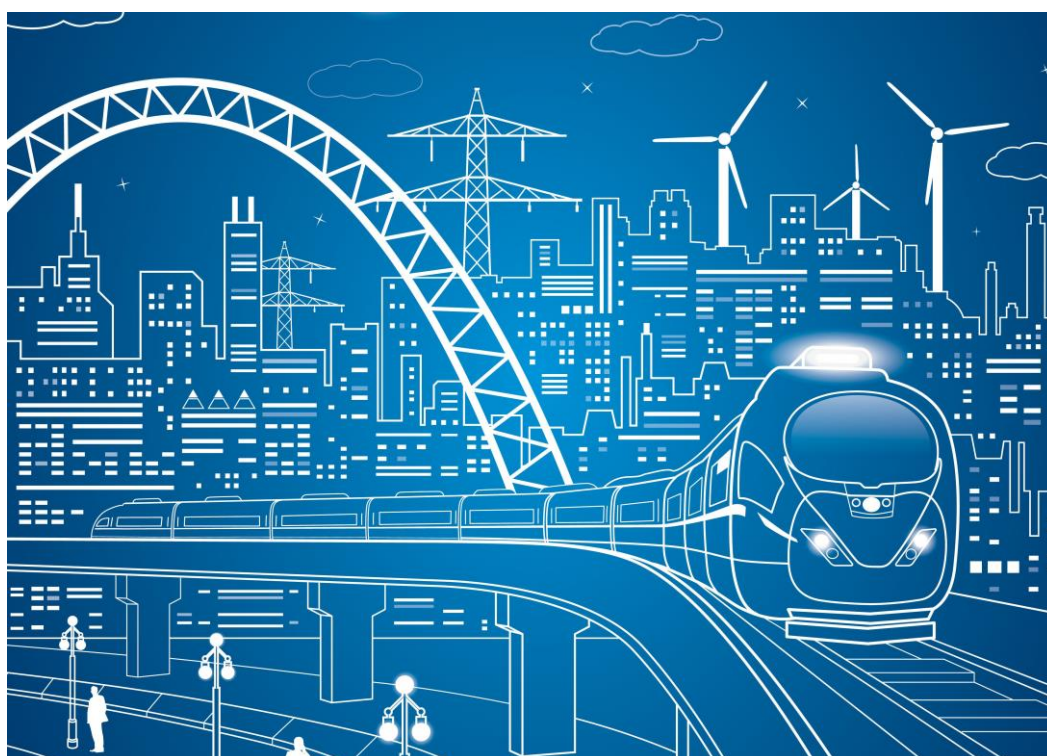


ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КӨЛІК – ЭНЕРГЕТИКА ФАКУЛЬТЕТІ



***«КӨЛІК ЖӘНЕ ЭНЕРГЕТИКАНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ:
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ШЕШУ ТӘСІЛДЕРІ» XI ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ БАЯНДАМАЛАР
ЖИНАҒЫ***

***СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XI МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО – ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ: «АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ТРАНСПОРТА И
ЭНЕРГЕТИКИ: ПУТИ ИХ ИННОВАЦИОННОГО РЕШЕНИЯ»***

***PROCEEDINGS OF THE XI INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICE
CONFERENCE «ACTUAL PROBLEMS OF TRANSPORT AND ENERGY:
THE WAYS OF ITS INNOVATIVE SOLUTIONS»***

Астана, 2023

УДК 656+620.9
ББК 39+31
А43

Редакционная коллегия:

Председатель – Курмангалиева Ж.Д. Член Правления – Проректор по науке, коммерциализации и интернационализации; Заместитель председателя – Кокаев У.Ш. декан транспортно-энергетического факультета, к.т.н., доцент; Султанов Т.Т. – заместитель декана по научной работе, к.т.н., доцент; Арпабеков М.И. – заведующий кафедрой «Организация перевозок, движения и эксплуатация транспорта», д.т.н., профессор; Тогизбаева Б.Б. – заведующий кафедрой «Транспорт, транспортная техника и технологии», д.т.н., профессор; Байхожаева Б.У. – заведующий кафедрой «Стандартизация, сертификация и метрология», д.т.н., профессор; Сакипов К.Е.– заведующий кафедрой «Теплоэнергетика», к.т.н., доцент; Жакишев Б.А.– заведующий кафедрой «Электроэнергетика», к.т.н., доцент.

А43 Актуальные проблемы транспорта и энергетики: пути их инновационного решения: XI Международная научно – практическая конференция, г. Астана, 16 марта 2023/Подгот. Ж.Д. Курмангалиева, У.Ш. Кокаев, Т.Т. Султанов – Астана, 2023. – 709с.

ISBN 978-601-337-844-2

В сборник включены материалы XI Международной научно – практической конференции на тему: «Актуальные проблемы транспорта и энергетики: пути их инновационного решения», проходившей в г. Астана 16 марта 2023 года.

Тематика статей и докладов участников конференции посвящена актуальным вопросам организации перевозок, движения и эксплуатации транспорта, стандартизации, метрологии и сертификации, транспорту, транспортной техники и технологии, теплоэнергетики и электроэнергетики.

Материалы конференции дают отражение научной деятельности ведущих ученых дальнего и ближнего зарубежья, Республики Казахстан и могут быть полезными для докторантов, магистрантов и студентов.



АСТАНА ҚАЛАСЫНЫҢ ҚОҒАМДЫҚ КӨЛІКТЕРІН ЖӨНДЕУ БАЗАСЫНА ИНТЕГРАЦИЯЛАНҒАН САПА МЕНЕДЖМЕНТ ЖҮЙЕСІН ЕНГІЗУ

Ахмет А.Ә.

ayagoz071099@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Стандарттау, сертификаттау және метрология»
кафедрасының магистранты

Қазіргі уақытта «Цифрлық Қазақстан» Мемлекеттік бағдарламасын іске асыру аясында Қазақстан Республикасының Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі көлік саласына ақпараттық жүйелерді енгізу бойынша белсенді жұмыс жүргізуде. Осылайша, көлік құралдарын, инфрақұрылымды, пайдаланушыларды және ақпараттық-коммуникациялық технологияларды жүйелік интеграциялау үшін оларды кезең-кезеңімен енгізе отырып, Зияткерлік көлік жүйесін құру жұмыстары жүргізілуде.

«Қазақстан-2050» стратегиясының "Интеграцияланған көлік жүйесі" бағытының "Қоғамдық көлік жүйесін дамыту" бастамасында қоғамдық көліктердің сапасын арттыру бойынша шаралар кешенін әзірлеу керектігі, тұрғындардың қауіпсіздікке, қоғамдық көліктің жайлылығына қанағаттануын арттыру, қоғамдық көлікті тұрақты пайдаланатын халықтың үлесін арттыру жайында қарастырылған.

Қоғамдық көліктерді жөндеу жүйесі - бұл жылжымалы құрамның жұмыс жағдайын қамтамасыз ететін өзара әрекеттесетін жөндеу құралдарының, орындаушылардың, стратегиялардың, технологиялардың және нормативтік-техникалық құжаттаманың жиынтығы. Жөндеу құралдарына өндірістік-техникалық база (ғимараттар, құрылыстар, жабдықтар) кіреді. Орындаушылар негізгі өндірістік және көмекші жұмысшылар, инженерлік-техникалық қызметкерлер, кіші қызметкерлер және өрт күзеті болып бөлінеді. Жөндеу стратегиясы-бұл жөндеу жұмыстарының мазмұны, орны мен уақыты немесе автомобильді немесе оның құрамдас бөлігін есептен шығару туралы шешімді таңдауды нақты анықтайтын ережелер жүйесі.

Қоғамдық көліктердің бүкіл жұмыс кезеңінде жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін оның техникалық жағдайын мезгіл-мезгіл техникалық әсер ету кешенімен ұстап тұру керек, оны мақсатына және сипатына қарай екі топқа бөлуге болады:

- автомобиль агрегаттарын, механизмдерін және тораптарын барынша көп пайдалану кезеңі ішінде жұмысқа қабілетті күйде ұстауға бағытталған әсер ету түрлері;
- агрегаттардың, механизмдердің және автомобиль тораптарының жоғалған жұмыс қабілеттілігін қалпына келтіруге бағытталған әсер ету.

Бірінші топтың іс – шаралар кешені техникалық қызмет көрсету жүйесін құрайды және профилактикалық сипатқа ие, екіншісі - қалпына келтіру (жөндеу) жүйесі.

Қазіргі таңда Астана қаласының қалалық көлігі:100 автобус бағыты, 550 автобус, 21 такси бағыты, 250 шағын автобус, 1720 км маршруттық желісінен тұрады. Бүгінгі күнде автобус парктеріндегі проблемалық жағдайлар өте көп. Атап айтар болсақ:

- автобустарды толық ауысым алдындағы техникалық тексеру, автобустарға техникалық қызмет көрсету және жөндеу қамтамасыз етілмейді, тұрақты қатынаста тасымалдарды сапасыз орындау (қозғалыс кестелерінің бұзылуы, жолаушылармен өрескел қарым-қатынас).
- Жол қозғалысына қатысушылардың мәдениеті мен тәртібінің тым төмен болуы, жол көлік инфрақұрылымының толық сәйкес келмеуі және жол жүрісі қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйесінің жұмыс істеу тиімділігінің жеткіліксіздігі;
- Жүргізушілерді жол қозғалысы ережелері бойынша оқыту мен халық арасында насихаттау деңгейінің төмендігі;

- Жол қозғалысы, оның ішінде жолаушылар көлігі қауіпсіздігінің төмен деңгейі. Осының салдарынан Қазақстанда жол-көлік оқиғаларының, жарақаттанған және қаза тапқан адамдардың саны артқаны байқалады.
- Көлік құралдары тозуының жоғары деңгейі;
- Тасымалдау процесін ұйымдастырудың жергілікті атқарушы органдарының реттеу және бақылау функцияларын ішінара немесе толық орындамауы;
- Қоғамдық көліктердің жетіспеушілігі, күту уақытының ұзақтығына, қоғамдық көліктегі адам саны толуынан ыңғайсыздыққа алып келуі;
- Қоғамдық көліктердің, автобус тұрақтарында тазалықтың болмауы;
- Жылжымалы құрам тозуының жоғары дәрежесі жағдайында тасымалдаушылардың шығындарын субсидиялаудың толық және ішінара болмауы және т.б.

Жоғарыдағы аталған жағдайларды ескере отырып, автобус парктеріне интеграцияланған басқару жүйесін енгізуді ұсынамын. Интеграцияланған басқару жүйесі үш басқару жүйесін қамтиды, бір ұйымдық шеңберінде біріктірілген және іске асырылған құрылымдар: ISO 9000 негізіндегі сапа менеджменті жүйесі, ISO 14000 негізіндегі экологиялық менеджмент жүйесі, және OHSAS 18000 еңбекті қорғауды басқару жүйесі стандартынан тұрады. (сурет 1) Бұл үш стандарт мазмұнымен танымал, бастапқыда бір-бірімен оңай интеграциялауға бейімделе отырып, басқару жүйелерін құруға негізделген.



Сурет 1. Интеграцияланған сапа менеджмент жүйесі

ISO 9001:2011 - "Сапа менеджменті жүйелері. Талаптар". Компания өнімнің немесе қызметтің тұтынушының талаптарына сәйкестігін қамтамасыз етуге айтарлықтай әсер ететін процестерді анықтап, тұтынушылардың қанағаттанушылығын үнемі жақсарту және арттыру мақсатында оларды басқаруы керек.

ISO 14001:2007 - "Экологиялық менеджмент жүйелері. Қолдану жөніндегі нұсқаулық және талаптар." Компания қоршаған ортаға әсер ететін процестерді оңтайландыру мақсатында оларды басқару, бағалау және басқару шараларын жүзеге асыра алатын қоршаған ортаға айтарлықтай әсер ететін экологиялық аспектілерді анықтауы керек.

OHSAS 18001:2006 - "Денсаулық сақтау және еңбек қауіпсіздігін басқару жүйелері. Талаптар". Компания персоналдың еңбек қызметінің қауіпсіздігін арттыру мақсатында қауіптерді анықтауы, кәсіби қызмет саласындағы тәуекелдерді бағалауы, оларды белгілеуі, енгізуі және басқару шараларын орындауы тиіс.

Интеграцияланған менеджмент жүйелерін (әрі қарай ИМЖ) енгізудің артықшылықтары:

- Автобус парктерінде менеджмент жүйелерін әзірлеудің, енгізудің және олардың жұмыс істеуінің технологиялылығын арттыру;
- Бірыңғай үйлестірілген басқару құрылымын әзірлеу;
- Әзірлеу, жұмыс істеу және сертификаттау шығындарын азайту;
- ИМЖ шеңберіндегі бірқатар процестерді біріктіру мүмкіндігі (жоспарлау, басшылық тарапынан талдау, құжаттаманы басқару, кадрларды даярлау, оқыту, ішкі аудиттер және т. б.);

- Тұтынушылар, мүдделі тараптар, инвесторлар үшін үлкен тартымдылық (Стандарттар жүйесін бірлесіп енгізу жүйелерді енгізу процесін айтарлықтай арзандатып, жеделдете алады);
- Ресурстарды пайдалану тиімділігін арттыру;
- Шығындарды оңтайландыру және ауытқуларға жауап беру уақытын қысқарту (сәтсіздіктер немесе жазатайым оқиғалар);
- Ұйым ішіндегі әрекеттердің дәйектілігін қамтамасыз ету;
- Қоғамдық көліктердің, автобус парктерінің имиджін арттыру;
- Қоғамдық көліктерді жөндеу жүйесіндегі тәуекелдерді азайту;
- Ұйымның құжат айналымын оңтайландыру және т. б.

Автобус парктеріне, оның ішінде жөндеу базасына ИМЖ құрудың негіздемесі – алға қойған мақсаттарды тиімді жүзеге асыру, еңбек қауіпсіздігі процестері, бәсекеге қабілеттілігін арттыру, өндірістік процестерді тиімді басқару, қоршаған ортаны қорғау, және тұтынушылар үшін қоғамдық көліктердің имиджін нығайту шарты үшін қажет. ИМЖ автобус парктерінің жөндеу жүйесінде әр түрлі пайда болған проблемалық жағдайлар мен сәйкессіздіктерді және оның алдын алуына мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, кез-келген интеграцияланған басқару жүйесін енгізудің негізгі мақсаты тиімділікті арттыру және өндірістік кәсіпорынның өнімділігін арттыру болып табылады. Қазіргі таңда интеграцияланған басқару жүйесі моделін жасап жатырмыз. Автобус парктеріне және оның жөндеу жүйесіне интеграцияланған сапа менеджмент жүйесін енгізу арқылы айтарлықтай жақсы нәтижеге, табысқа, тұтынушылардың сұраныстарын арттыруға, кәсіпорын дамуына қол жеткізе алады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Автобусные парки в Астане. Электронды ресурс: <https://astana.spravker.ru/avtobusnyie-parki/>
2. Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің 2019 жылғы 27 маусымдағы № 444 бұйрық «Жылжымалы құрамды техникалық пайдалану, қызмет көрсету және жөндеу қағидаларын бекіту туралы» Заңы.
3. «Integrated management system – scope, possibilities and methodology» ЫЕКАНОВА К. file:///C:/Users/user/Downloads/Integrated_Management_System_-_Scope_Possibilities.pdf
4. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің «Автомобиль көлігімен жолаушылармен багажды тасымалдау қағидаларын бекіту туралы» м.а. 2015 жылғы 26 наурыздағы № 349 бұйрығы. Электронды ресурс: <http://www.kazlogistics.kz/upload/iblock/b78/b781b7155dd56cfa58062e5f98cc13df.pdf> <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1500011550>

ӘӨЖ 006.85

ЭКОНОМИКАНЫ ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ САПА МЕНЕДЖМЕНТ ЖҮЙЕСІНІҢ ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАСЫ, ҚИЫНШЫЛЫҚТАРЫ МЕН ТӘУЕКЕЛДЕРІ

Бекмурзина И.М.

inkar07.07@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Көлік-энергетика факультеті

«Стандарттау, сертификаттау және метрология» кафедрасының 2 курс магистранты

Қазіргі таңда әлемдік экономикалық және әлеуметтік даму сатысы цифрлық технологиялардың барлық салаларға енуінің әсерімен сипатталады. Цифрландыру үдерісі ISO 9000 сериялы стандарттарын қолданатын кәсіпорындардың жұмысына да әсер етуде. Бұл үдеріс